

8. DRŽAVNO TEKMOVANJE MLADIH ZGODOVINARJEV SLOVENIJE

»Razsvetljenje in Francoska revolucija«

ŠIFRA KANDIDATA

DOSEŽENO ŠTEVILO TOČK: _____

LITIJA, 28. MARCA 2009

Navodila tekmovalcem

Prosimo, da najprej preberete navodila.

Pred Vami je pola, v kateri je 18 nalog. Pri vsaki nalogi je v oklepaju označeno možno število točk. Skupaj je mogoče doseči 62 točk.

Čas reševanja je 60 minut.

Bodite pozorni na zahteve posameznih nalog. Negativnih točk ni. Pri vsaki nalogi pa bodo ocenjevalci upoštevali le toliko elementov, kot jih zahtevamo. Če se pri odgovoru zmotite, ga prečrtajte, se zraven podpišite in dopišite nov odgovor.

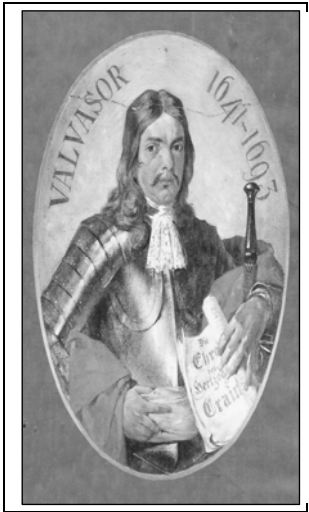
Pole ne začnite reševati, dokler Vam tega ne dovolita nadzorna profesorja. Želim Vam uspešno delo.

Mentorji in tekmovalna komisija

1) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

a) Koga prikazuje slika?

(1)

b) Zakaj je njegovo delo »Slava Vojvodine Kranjske« pomembno za našo zgodovino?

(2)

c) Obkrožite črko pred pravilnimi trditvami.

(3)

- A) Janez Vajkard Valvasor je bil polihistor.
- B) V svojem domovanju v Ljubljani je imel eno največjih knjižnic na Slovenskem.
- C) Slava Vojvodine Kranjske je bila napisana v latinščini.
- D) Slavo Vojvodine Kranjske je Valvasor ustvaril popolnoma sam.
- E) Zaradi opisa Cerkniškega jezera je postal član angleške Kraljeve družbe.
- F) Na delo J.V. Valvasorja je najbolj vplival Janez Ludvik Schönleben.

2) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

„Ker je jezero, kakor smo slišali, okrog in okrog visoko zadelano z gorami, nima drugega odtoka ali pravega izhoda kakor skoz nekatere luknje. Pravi izhod sta dve veliki jami, ki je od njih ena nekoliko manjša. Mala se imenuje Mala Karlovica, večja pa Velika Karlovica. Obe vodita v goro, in sicer najtršo skalo v višini jezera. Ko je voda stekla v obe jami, se spet prikaže na drugi strani hriba in gre pri Škocijanu skozi hrib in v jamo, ... to traja toliko časa, da začne jezero upadati. To čudovito jezero pa ima še različne in mnoge jame ali luknje, Če začne upadati v petindvajsetih dneh popolnoma odteče, ...“
J.V. Valvasor, Slava Vojvodine Kranjske, Mladinska knjiga, 1977, str. 99

„Voda priteka v jezero iz kraških izvirov, razporejenih ob robu, odteka samo podzemeljsko. Nekateri izviri so trajni in se menjava samo količina vode (Obrh), iz drugih izvira voda samo ob obilnem deževju (Suhadolica), tretji pa ob deževju vodo bruhajo, ob usihanju pa jo požirajo (estavele, Velika in Mala Bobnarica). Glavni vodni dotok je Obrh. Ko jezero presahne, se potok z imenom Stržen vijuga vzdolž kotline in ponikne v jami Karlovica.“
Enciklopedija Slovenije, Ce – Ed (2), Mladinska knjiga, 1988, str. 40

a) V čem je Valvasorjev opis delovanja presihanja Cerkniškega jezera različen od sodobnega opisa?

(2)

3) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Naravna enakost med ljudmi je načelo, ki ga ne smemo nikoli prezreti. V družbi predstavlja temeljno pravilo, potrjeno s filozofijo in religijo. Če je videti, da obstaja med ljudmi na družbenih položajih temelječa neenakost, je bila ta vpeljana le, da bi ljudje na trenutni stopnji svojega razvoja lažje dosegli skupni cilj, ki je v tem, da postanejo tako srečni, kakor to dopušča minljivi obstoj. Poleg tega je ta v očeh filozofov prav nepomembna neenakost le kratkotrajna. Od življenja do smrti je le korak in smrt napravi vse ljudi enake, tiste na najvišjih in izrednih položajih kot tiste na najnižjih in najmanj pomembnih ... Če skupno dobro zahteva, da so podrejeni poslušni, pa isto skupno dobro zahteva tudi, da najvišji upoštevajo pravice svojih podrejenih in izvajajo svojo oblast le zato, da jih osrečijo. Vsakdo tudi najvišji nima svojega položaja zaradi sebe samega, ampak izključno samo zaradi drugih, ne za njegovo lastno zadovoljstvo in osebni vzpon, ampak zaradi sreče in miru drugih, je torej kot človek, po naravnih zakonih, več kot drugi? Ali ima boljše dušo, več razuma? In če bi jo imel, so njegove zahteve po sreči, njegova potreba po zadovoljstvu močnejši kot njihovih?«

Enciklopedija. zv. 15, (I. Grobelnik, I. Voje, Zgodovina 2, DZS, Ljubljana 1996, str. 147)

a) Pojasnite, kakšen je bil odnos razsvetljenskih mislecev do neenakosti v družbi? (1)

b) Navedite tri spremembe v vodenju in organizaciji države, ki so jih predlagali razsvetljeni filozofi. (2)

4) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Ni svobode, če ni sodna oblast ločena od zakonodajne in izvršilne. Če je povezana z zakonodajno, postane oblast nad življenjem in svobodo državljanov samovoljna, ker je sodnik hkrati zakonodajalec. Če je združena z izvršilno oblastjo, dobi sodnik moč zatiralca.«
Charles Montesquieu, Duh zakonov, Kronika človeštva, str. 566

a) Kateri pasti vladanja se izognemo, če je oblast razdeljena na zakonodajno, izvršilno in sodno? (1)

b) Zakaj je bil absolutistični način vladanja v očeh razsvetljenskih mislecev nesprejemljiv? (2)

5) Kmetje so bili velikokrat dojeti kot enoten, brezpraven družbeni sloj. V resnici pa so bile tudi med kmeti socialne razlike.

a) Navedite en primer bogatejšega in en primer revnejšega sloja kmečkega prebivalstva.

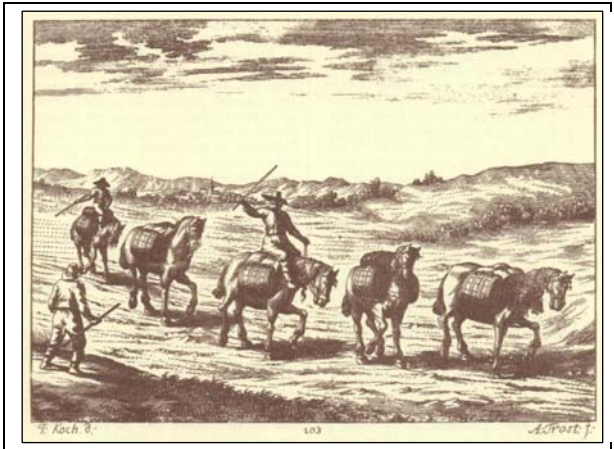
b) Pojasnite poimenovanji.

Bogatejši kmečki sloj: (2)

Revnejši kmečki sloj:

(2)

6) Oglejte si sliko in odgovorite na vprašanja.

a) Katera neagrarna dejavnost je predstavljena na sliki?

(1)

b) Kateri sloj prebivalstva se je ukvarjal s to gospodarsko dejavnostjo in zakaj? (2)

c) Kako je pojav železnice vplival na usodo dejavnosti, ki jo prikazuje slika? (1)

7) Preberite odlomka in izpolnite razpredelnico.

(6)

Merkantilizem je ekonomska teorija zgodnjega kapitalizma, po kateri je vir bogastva v kopičenju denarja in dragih kovin, od države se zahteva, da ima presežek izvoza nad uvozom. Za doseganje blaginje mora ekonomska politika delovati na vseh področjih javnega življenja. Povzeto po: Ilustrirana zgodovina Slovencev, Mladinska knjiga, 1999, str. 182

Fiziokratizem je nauk in šola francoskih ekonomistov 18. stoletja. Oblikoval se je kot odpor proti merkantilistični politiki podpiranja neagrarnih dejavnosti, zapostavljanja kmetijstva in državnega gospodarskega omejevanja.

Povzeto po: Ilustrirana zgodovina Slovencev, Mladinska knjiga, 1999, str. 182

a)

Primerjava	Merkantilizem	Fiziokratizem
------------	---------------	---------------

Katero dejavnost podpira?		
Kateremu sloju je sistem najbolj naklonjen?		
Prednosti sistema		
Slabosti sistema		

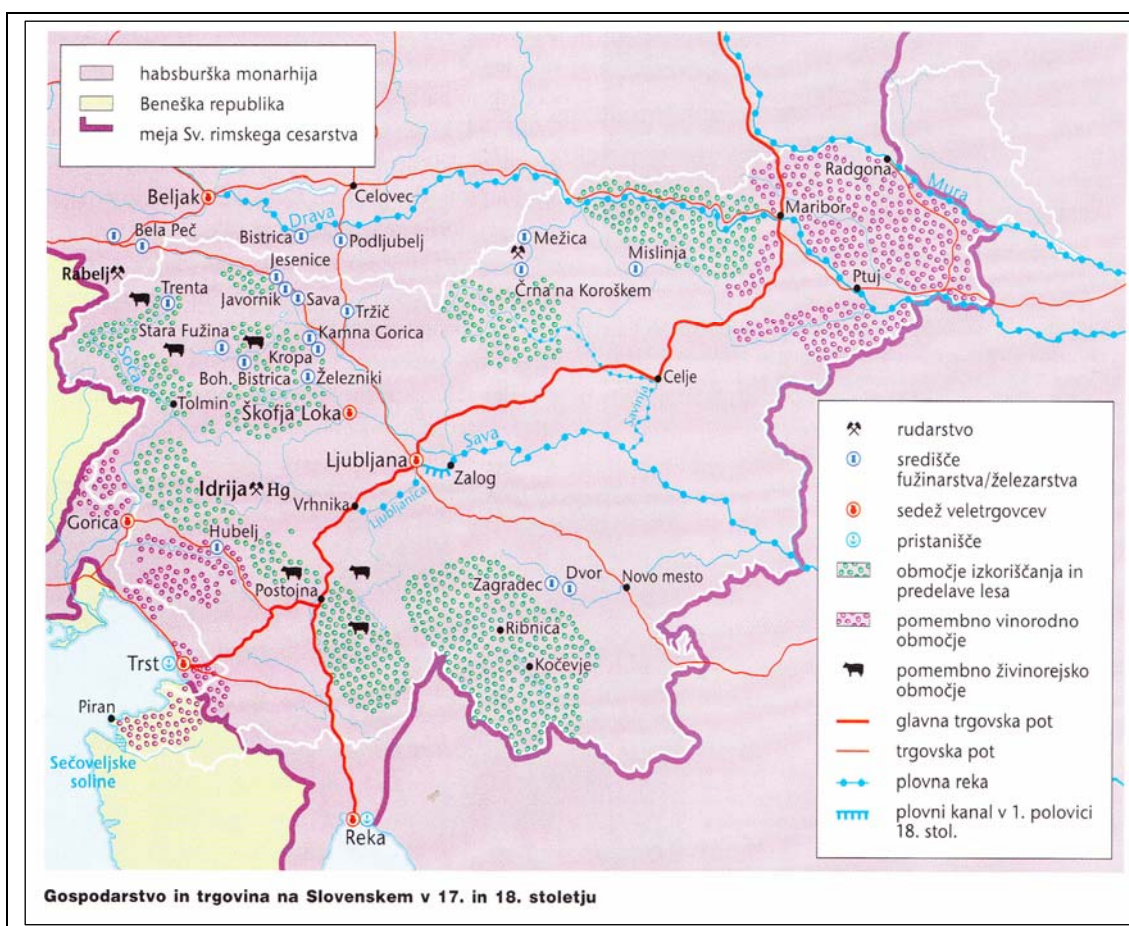
b) Ime slovenskega predstavnika merkantilizma.

(1)

8) Oglejte si zemljevid in odgovorite na vprašanja.

a) Iz zemljevida »Gospodarstvo in trgovina na Slovenskem v 17. in 18. stoletju« izpišite kraje ob prometnem križu, ki se je začel izrisovati z razglasitvijo Trsta in Reke za svobodni pristanišči.

(1)

Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana, 1999, str. 43

Smer SZ: _____

Smer SV – JZ: _____

b) Rečne poti so bile v času, ki ga prikazuje zemljevid, bolj izkoriščene kot danes? Razmisli, zakaj? (1)

9)

a) Kako imenujemo vladarje, ki so razmere v svojih deželah skušali urediti po načelih razsvetljenstva? (1)

b) Zapišite dve razsvetljenski načeli, ki so ju ti vladarji upoštevali pri vodenju države. Pri vsakem načelu pojasnite vladarjev motiv za upoštevanje tega načela.

(4)

Načelo 1:

Načelo 2:

10) Reforme Marije Terezije in Jožefa II so znatno izboljšale položaj kmečkega prebivalstva. Navedi izboljšave na področju:

a) Plačevanja davkov: (1)

b) Sodnega varstva: (1)

c) Izobrazbe:

(1)

11) Jožef II. velikokrat obvelja za vladarja, ki katoliški cerkvi ni bil naklonjen, a kljub temu najdemo v sklopu njegovih cerkvenoupravnih reform tudi takšne, ki so za cerkev pomenile napredek.

a) Navedite cerkvenoupravno reformo Jožefa II., ki je bila za cerkev pozitivna.

(1)

12)

a) Pojasnite pojem „narodno prebujanje“.

(1)

b) Povežite ime narodnega buditelja z njegovim delom, tako da črko pred naslovom dela prepisete na prazno črtico pred imenom. (2)

___ Anton Tomaž Linhart

A) Pisanice o lepih umetnostih

___ Feliks Anton Dev

B) Lublanske novice

___ Marko Pohlin

C) Kranjska gramatika

___ Valentin Vodnik

D) Ta veseli dan ali Matiček se ženi

E) Slovnica slovanskega jezika na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem

13) Oglejte si karikaturu in odgovorite na vprašanja.

Raziskujem preteklost 8, Rokus, Ljubljana, 2006, str. 85

a) Na katere tri družbene sloje se je delilo francosko prebivalstvo pred začetkom francoske revolucije. (1)

b) Na katero nepravilnost v francoski družbi 18. stoletja je opozarjala karikatura? (1)

c) Stališče katerega stanu je zagovarjal avtor karikature? Svoj odgovor utemeljite s podatkom, ki ga dobite na karikaturi. (1)

14) Preberite besedilo in odgovorite na vprašanja.

»Revolucija ni pomenila radikalnega in nezaustavljivega preloma samo v zgodovini Francije, ampak v svetovni zgodovini: ne samo po tistem, kar je uničila, ampak predvsem po tistem, kar je zgradila in napovedovala.«

VIR: Michel Vovelle, Francoska revolucija, Ljubljana, Komunist, 1989, str. 44

a) S konkretnim zgodovinskim dogodkom utemeljite avtorjevo mnenje o pomenu francoske revolucije. (1)

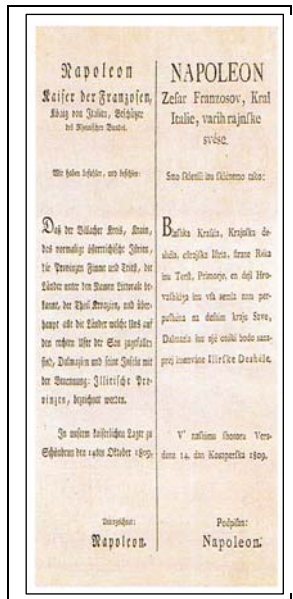
15) Francoska revolucija je odmevala tudi v slovenskih deželah.

a) V čem se je razlikoval odnos do idej francoske revolucije v slovenskih deželah pred letom 1792 in po letu 1792?

Do leta 1792: (1)

Po letu 1792: (1)

16) Ilirske province so odigrale kratko, vendar pomembno vlogo v naši nacionalni zgodovini.

Stane Berzelak, Srednji in novi vek, Modrijan, Ljubljana, 2008, str. 187

a) Katerega leta je Napoleon ustanovil Ilirske province. (1)

b) Pojasnite vojaški in gospodarski motiv, ki je vplival na ustanovitev Ilirskih provinc. (2)

c) Kakšen državljski status so imeli prebivalci Ilirskih provinc? (1)

17)

a) Navedite eno pozitivno spremembo, ki jo je vpeljala francoska oblast na spodaj naštetih področjih. (2)

Šolstvo	
Sodstvo	
Kmetijstvo	

b) Francoska oblast med navadnimi ljudmi ni bila priljubljena. V večji meri zaradi slabe gospodarske situacije. Navedite dva vzroka, ki sta to slabo gospodarsko situacijo povzročila. (2)

18) Vse je bilo enkrat prvič ...

a) Povežite dogodek s pravo letnico, tako da boste črko pred letnico prepisali na prazno črto pred dogodkom. (3)

___ Uvedba imena Avstrijska monarhija	A) 1809
___ Prvi pesniški zbornik v slovenskem jeziku	B) 1780
___ Prva slovenska opera, Belin	C) 1797
___ Prvi slovenski časopis	D) 1779
___ Slovenski jezik prvič uradni	E) 1711